

De rijke historie van de Heerlijkheid Visvliet

Halbe Kuipers en Henk Offeringa hebben zich verdiept in de rijke geschiedenis van de „Heerlijkheid Visvliet”. Het resultaat is een kloek boek met veel foto's en uit de archieven opgediepte historische informatie over dit in de gemeente Grijskerk gelegen dorp op de grens van Groningen en Friesland.

Halbe Kuipers (31) was van 1974 tot 1978 gedeputeerde van Groningen. Zijn dorpsgenoot Henk Offeringa (34) is student aan de Paedagogische Academie. Het plan om een fotoboekje over Visvliet uit te geven groeide uit tot dit gedocumenteerde werk, mede dank zij de hulp van dr. W. J. Formsma, oud-rijksarchivaris in de provincie Groningen en oud-inwoner van Grijskerk.

Belangstellenden kunnen het boek toegestuurd krijgen, na overschrijving van f 30,-, verhoogd met f 5,- verzendkosten, op rek. nr 3245901, ten name van H. H. Kuipers, Molenveg 7 te Visvliet.

Het oudste stuk over Visvliet is een oorkonde van 2 november 1387, waarin wordt geschetst dat talrijke zware overstromingen de kerk van de Heilige Gangolfus van het jaar 1370 af voortdurend hebben geteisterd, haar landerijen hebben verwoest en ook de huizen en landerijen van de parochianen zwaar hebben beschadigd. Er wordt dan toestemming gevraagd aan de bisschop van Munster, tot wiens gebied Visvliet kerkelijk behoorde, om het ingestorte gebouw af te breken. De bisschop geeft die toestemming.

In 1427 is de kerk herbouwd. Er was kerkelijk een verbinding met Gerkesklooster, welk klooster een belangrijk aandeel

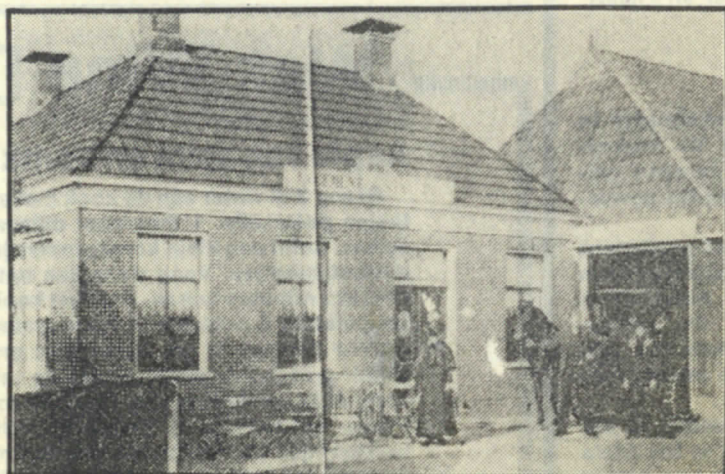
heeft gehad in de eerste inpolderingen van de Lauwerszee.

Uit 1476 is een verklaring bewaard gebleven van een zekere Wopko ter Harst, woonachtig in Buitenpost, dat hij omstreeks 1460 meier was van het Gerkesklooster, op een voorwerk geheten „Visvliet” en daar 15 jaar had gewoond.

Grote veranderingen bracht de tachtigjarige oorlog. Het verraad van Rennenberg in 1580 bracht Groningen aan Spaanse zijde, terwijl Friesland voor de Staatse partij en prins Willem van Oranje behouden bleef. Tot 1594 bleef het Noorden van ons land oorlogsterrein. Vooral het gebied aan weerszijden van de Lauwers had veel te lijden van guerilla-activiteiten. Groningen bleef Rooms-Katholiek, terwijl in Friesland de Hervorming de heersende godsdienst werd. De kloosters werden opgeheven en hun goederen gesecculariseerd.

De Heerlijkheid kwam uiteindelijk aan Groningen en de rechtstoel Visvliet was bijzonder belangrijk, vermoedelijk vanwege het stapelrecht. In 1811 werd Visvliet uiteindelijk ingedeeld bij de gemeente Grijskerk.

In dit boek is veel historische

Het stationskoffiehuis G. Siderius in Visvliet, aldaar gevestigd sinds 1892. Men kon daar ook een paard en wagen huren om zich te laten halen en brengen van en naar het station.

informatie te vinden uit allerlei bronnen, betreffende Gerkesklooster, het nonnenklooster Galilea, het Kollumer oproer in 1795 en de douane in Visvliet.

De ontwikkeling van het dorp, zoals die van alle dorpen in de Ommelanden, werd geremd door het stapelrecht dat de stad toepaste. Handel en nijverheid moesten in de stad geconcentreerd worden en waren in de Ommelanden, behalve

voor eigen behoeften, niet toegestaan. Een controleur hield daarop streng toezicht.

Bij de Gerkesbrug was een tolhek, waar passagegeld moest worden betaald. Dit was bijzonder hinderlijk voor de boeren van Visvliet en omgeving, die land hadden liggen in Kollumerland. Toen dan ook in 1748 overal in ons land relletjes uitbraken in verband met de hoge belastingen en de knevelarijen van de belastingpachters, richtte de woede zich in Visvliet tegen de tolhekken bij de Gerkesbrug.

De ligging aan een grote weg had uiteraard ook zijn nadelen. Legers volgden in oorlogstijd de heerbanen (heer, heir = leger) en ook stropende benden en landlopers maakten er veelvuldig gebruik van.

Het oorlogstijdperk wordt voor Visvliet omsloten door twee aldaar gehouden landdagen (Statenvergaderingen), nl die van 1578 en van 1593.

De slag bij Visvliet in 1581 is de belangrijkste gebeurtenis in de geschiedenis van dit dorp. Jur Frieling uit Kollum maakte een tekening van die slag bij een zgn ooggetuige-verslag, om ons

De slag bij Visvliet in 1581, in beeld gebracht door Jur Frieling uit Kollum.

enigszins in de sfeer te brengen van die strijd van weleer.

Uit een artikel in dit boek blijkt ook hoe de bisschop van Munster in 1672, in zijn poging de stad Groningen te veroveren, in het Westerkwartier heeft huisgehouden, geplunderd, geroofd en vermoord.

Verlucht met veel foto's, bijeengebracht door de ingezetenen van Visvliet, wordt verder veel aandacht besteed aan de kerkgeschiedenis van Visvliet, de waterstaatkundige geschiedenis van dit gebied, de historie van het onderwijs, de molens, die in de loop der tijden in Visvliet en omgeving hebben gestaan. Vooral ook hoe er in de periode vanaf 1800 werd geleefd en gewerkt. Besloten wordt met een uitvoerige beschrijving van Visvliet in de Tweede Wereldoorlog, gebaseerd op vele gesprekken met inwoners en oud-inwoners van Visvliet.

Blikvanger

N° 12 N 8 juni '79